

DIDACTICA

V

ORAȘUL I

Despre preeminențe

Se pare că există (și subzistă cât ține proiectul) dubla situație, coexistența a două situații ce au aerul că nu știu una de cealaltă, ce parcă merg în paralel sau care, periodic, se abandonează una pe cealaltă: pe de o parte tema, care are un fel de a se naște și impune, există cu propria-i lume a rezolvărilor oarecum apriori, există un set de rezoluții universale, tinde să se explice pe sine, să se centralizeze, suficientă sieși. Cu atât mai mult există în privința acestei teme (locuire în comunitate), legată de ea, o întreagă seducătoare și, nu mai puțin, foarte valabilă narațiune: lume interioară vizibilă, comunitatea, curte interioară, un "ce" originar întemeietor, alteritate, un posibil decupaj de rest și din lume, la limită un posibil terranovism. Asta pe de o parte.

Pe de alta, și aici credem că apare o tensiune interioară fundamentală oricărui proiect și, în mod mai acut și mai relevant, la acest proiect: autoritatea temei și a enunțului tind, pentru a rămâne fidele propriei narațiuni de legitimare, să neutralizeze lumea, să-și creeze rama de abstragere, procesul de aneantizare a lumii, a locului. Sau, cel puțin, să-și "amenajeze" locul, cu alte cuvinte, să-și creeze rama de decupare și de necondiționare. Tema, programul cumva, spre aceasta tind. Ea este învățare și exercițiu, este program. Locul, situația în sensul larg, tinde să fie împins într-un soi de exemplaritate, abstractizare a sa, programul tinde să-și impună propriul *program*, propriul proiect, locul potrivit *lui*.

Totuși, credem, problema locului dă de gândit, există o preeminente a situației, a locului, față de temă, este posibil ca circumstanța, anterioritatea să depășească la infinit tema și programul pe care, subiacent, îl descriu.

În fapt, ce spunem este o banalitate, dar este straniu că, în proiectele studenților, rarism se întâmplă așa.

Atunci când el este avut în vedere, locul tranfigurează tema, o face în final de nerecunoscut sau, în orice caz, inoperantă, iar recursul la ea în judecăți să devină caduc și irelevant. S-ar zice că situația compromise, traduce, recompune și așa pare și firesc, și așa și este, dar, repetăm, în foarte puține cazuri, fractura (dintre tema-program și loc) devine invizibilă. Ceea ce, curent în proiecte, se vede este aplicarea temei la un loc, un ceva întemeiat în altceva este aplicat și *exersat* acolo, acomodată, adaptată și, cu atât mai strident, salvată și conservată.

Căci dacă despre subiectul (metafizic) care privește este vorba aici, atunci el este cel care, privind, plachează o re-prezentare pe o situație, asigurându-se (*subjectum*) astfel de o obiectivare și de obiectul ajuns de acum. Potrivit acestui fel de a cunoaște, privirea este cea care *desface, etalează și deține* materia privirii sale. Poate că sursa temei-program de aici este, tot astfel, cunoscutele analize de sit prin metoda lor tind să măsoare și să *instituie* și să reducă la general, în ultimă instanță să aneantizeze *ireductibilul* situației. Astfel, deseori, analiza de sit, în mod ciudat, pierde locul.

De fapt, privirea care deține este una modernă, în lumea greacă dar și în lumea medievală încă era *păstrarea* (re-garder) a ceea ce ne afectează și ne cheamă înspre exigența sa tăcută, cu alte cuvinte,

privirea mea, în sens original, este o *alta* care mă privește și mă convoacă, privirea mea este privirea care iese în întâmpinare *înspre mine*, mă constituie și mă excede totodată. Lucrul, ca cel retras, se lasă între-văzut, se oferă privirii, o somează să fie, o constituie și când ea este privire autentică, ea este o privire a grațitudinii, a recunoașterii recunoscătoare. Vorba „*asta mă privește*” poate fi luată ca atare și constituie punctul de pornire și sursa oricărei responsabilități.

Firește, este vorba de oraș și lecția ar fi și despre el și, în fapt, putem spune, și despre *pre-eminență*. Și este de înțeles că ceva eminent, important, ne precede, ceva este înaintea noastră, în cele două intelesuri, temporal ca emineță a istoriei, și înaintea noastră ca apariție, ca ieșire în prezență, ca expunere. Ori, ceea ce este dat, donație, este limită, măsură implicită, un discurs al finitudinii, într-un fel antitod față de un posibil exces regulator al programului.

Astfel, dacă ar fi vorba de un posibil raport ar fi vorba de unul „răsturnat”: o dominantă a ceea ce, în mod uimitor, este, un exces, o flagrantă (strălucire) a ceea ce ne precede față de tema-program, de tema ca atare cu „rezolvările” ei deja adjudecate. Se înțelege așadar, că, fiind vorba de precedentă, de acel *mă privește* amintit mai înainte, este aici și o prezență latentă a patrimoniului și o invitație de a medita asupra lui.

Aici patrimoniul ar trebui înțeles într-un sens mai larg, ca ceva ce ne vine din față, ne precede, ca pre-eminență, ca moștenire, ca pe un *existențial*, un fel de a fi în lume, pentru care monumentul categorisit ca atare nu este decât o situație exemplară.

Dacă este ales un loc în oraș atunci trebuie găsit un loc specific lui, ceva care să spună ceva despre un fel anume de locuire și nu un loc neutru, neutralizat, „numai bun pentru temă”, ce *nu este* acest oraș. Așadar, și locul și orașul dau proiectul, nu putem spune nimic până când nu deslușim *ireductibilul la altceva* al locului, în acest sens, *noutatea* sa. Așadar, nimic nu este hotărât, totul este posibil, unicitatea locului, ea este importantă.